

BİR TÜRK ÇİZGİ KARAKTERİ OLAN EFUZ BEY'İN 1924'DEKİ DEVR-İ ALEM SEYAHATI THE TRAVEL OF A TURKISH COMIC BOOK HERO EFUZ BEY A ROUND THE WORLD IN 1924

Doç. Dr. Makbule SARIKAYA

Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
makbulesarikaya@ardahan.edu.tr

Uzman Grafiker İter SARIKAYA

Öz

Resimli Dünya, "Haftalık fenni, edebi, terbiyevi, mizahi çocuk gazetesidir" ibaresiyle yayınlanan bol resimli bir dergidir. İstanbul'da basılan ve haftalık olan derginin yayın müdürü Orhan Seyfi (Orhon) ve ressamı Cemal Nadir (Güler) idi. Resimli Dünya'nın Aralık 1924'deki ilk sayısından başlayan "Efruz Bey'in devri alem seyahati" derginin yayın hayatı boyunca sürmüştür. Dergide bant şeklinde ve alt yazılı çizilen öykünün kahramanı Efruz Bey, Cemal Nadir Bey'in yarattığı bir karakterdir. Resimli Dünya'nın yayın hayatında kesintisiz yer alan Efruz Bey karakteri dünyayı gezen, farklı kültürler ve insanlarla karşılaşırken komik anlar yaşayan orta yaşlı bir beydir. Siyah beyaz olmakla birlikte yeşil, kırmızı ve sarıyla renklendirilen ve 7-9 kutucukta resmedilen Efruz Bey'in gezileri okuyuculara dünyayı tanıtmayı amaçlamaktadır. Çalışmada derginin 1924-1925'deki tüm sayılarındaki Efruz Bey'in seyahatleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Resimli Dünya dergisi, Türk çizgi karakteri, Efruz Bey, Cemal Nadir (Güler)

Abstract

Resimli Dünya (Illustrated World) is a richly illustrated magazine which is published with the phrase of "Weekly scientific, literary, educational, humorous children's newspaper". The publishing manager of the weekly magazine published in Istanbul was Orhan Seyfi (Orhon), and its artist was Cemal Nadir (Güler). "The travel of Efruz Bey around the world" that began in the first issue of Resimli Dünya (Illustrated World) in December 1924 continued throughout the publication life of the magazine. The hero of the story Efruz Bey that is band-shaped and drawn with subtitles in the magazine is a character created by Cemal Nadir Bey. The character of Efruz Bey that continuously appeared in the publication life of Resimli Dünya (Illustrated World) is a middle-aged gentleman who travels around the world and had funny moments while encountering different cultures and people. The travels of Efruz Bey which are colored with green, red and yellow as well as black and white and are illustrated in 7-9 boxes aim to introduce the world to the readers. The travels of Efruz Bey in all issues of the magazine between 1924 and 1925 will be examined in the study.

Key Words: Resimli Dünya Magazine, Turkish cartoon, Efruz Bey, Cemal Nadir (Güler)

CİRİŞ

İlk sayısı 4 Aralık 1924'de çıkan Resimli Dünya "fenni, edebi, terbiyevi, mizahi çocuk gazetesidir" ibaresiyle İstanbul'da yayın hayatına başlamıştır.1 Haftalık çıkan dergi 21 sayı yayınlanmıştır. Yayın Müdürü Orhon Seyfi (Orhon) olan Resimli Dünya'nın çizeri Cemal Nadir (Güler) idi.2 Yayınlandığı süre boyunca çocuklara faydalı bilgiler vermeyi hedefleyen Resimli Dünya, onların hayal gücünü geliştirecek bilgileri resim, şiir, bulmaca, gezi yazısı, soru, haber, çizgi resim ve öykü şeklinde sunmuştur (Yıldırım, 2013: 42) (Süzcü, 2013: 35-36). Dergi, Cumhuriyetin ilk yıllarında gelecek neslin zekâ ve algısını geliştirecek, ülke ve dünya bilgisini arttıracak nitelikte örneklerle yer vermiştir. Derginin bu örneklerinden biri, tüm sayılarında yayınlanan "Efruz Bey'in Devri Âlem Seyahati" başlıklı çizgi öyküsüdür. Cemal Nadir Bey'in yarattığı mizahi Efruz Bey karakteri, alt yazılı ve bant şeklinde çizilen heyecanlı ve komik bir hikâyenin her sayıda bölümler halinde verildiği bir çizgi dizidir. Bu resimli hikâye, çoğunlukla siyah beyaz olmakla birlikte turuncu, yeşil, kırmızı ve sarı ile de renklendirilmiştir. 7-9 kutucukla resmedilen Efruz Bey'in gezileri okuyuculara kısmen dünyayı tanıtmayı amaçlamaktadır. Bir önceki sayıda başlatılan ve okuyucuyu merakta bırakan çizgi bantlarda, sonraki bölüm benzer nitelikte sürdürülmüş ve oluşan zincirleme maceralar okuyucunun merak ve takip duygusunu arttırmıştır.

20. yüzyılın başlarında ilk çizgi bant çalışmalarının Batı dünyasında ortaya çıktığı (Yeşilot, 2013: 69), 1920'li yıllarda çizgi hikayelerin özellikle çocuk dergilerinde yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Çizgi romanların atası sayılan bu çizgi bantlar,³ birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de çocuk dergilerinde

1 Resimli Dünya, I, 4 Kânunuevvel 1340.

2 Cemal Nadir, 1902'de Bursa'da doğdu. Kendi gayretiyle karikatür çalışmaları yaptı ve ilk karikatürü 1920'de Diken dergisinde yayınlandı. İstanbul'a geldi ve 1924'de Resimli Dünya ve bazı dergilerde karikatürler çizdi. Papağan, Karagöz, Koroğlu, Akbaba gibi dergiler ve Yeni Fikir Gazetesi, Akşam gazetesinde çizimlerine devam etti. Amca bey karakteri ile büyük ilgi toplayan sanatçı Dede İle Torun, Dalkavuk, Yeni Zengin, Ak ile Kara ve Salomon tipleriyle okuyucunun beğenisini kazandı. Karikatürde kendi üslubunu oluşturan sanatçı 1947'de öldü. Bkz. (Yavuz, 2002: 4-6)

3 Bant şeklindeki çizgi hikayeler ve karakterler, 1930'larda yeni bir sektör olarak gelişmeye başlayan çizgi romanların atası olarak kabul edilir. Popüler kültürün dünyaya yaydığı ilk ikonlardan olan Süpermen 1930'ların sonunda özellikle DC Comics ile çizgi roman sektörünün altın çağını yaşamasını sağladı. Kısa sürede bu yeni çizgi karakterler Amerika'nın dünyaya ihraç ettiği bir kültür unsuruna dönüştü. (Uçmak, 2007: 11, 25) (Seyhan, 2015: 2-4).

yer bulmuştur. Ancak Cumhuriyetin ilk yıllarında dışarıdan getirilip kültürel yozlaşmaya yol açabilecek bazı karakter, hikaye ve tip unsurlarından kaçınılmıştır. Bu anlayışla çizgi bantlardaki karakterlerin milli olmasına dikkat edilmiş ve terbiye amaçlı kullanılmıştır (Cantek, 2002: 26).

Roman ve hikayede yazıyla ifade edilen karakterler çizgi bantlarda çizgiyle görselleştirildiğinden Resimli Dünya'nın "Efruz Bey'in Devri Âlem Seyahati"nde ana karakter olarak Efruz Bey yaratılmıştır (Yeşilot, 2013: 69). Efruz Bey; dünyayı gezen ve farklı kültür ve insanlarla karşılaşırken komik anlar yaşayan orta yaşlı bir beydir. Çok olağanüstü içeriği olmayan öykü için seçilen Efruz Bey karakteri de olağanüstü ve sıradışı biri olmayıp tamamen halktan biridir. Dönemin ruhuna uygun, bizden biri, alışılmış ve sıradan bir İstanbul beyefendisi olan Efruz Bey, 40 yaşlarında emekli, Fransızca bilen, asri yaşamayı seven, boğazına düşkün, vefalı, dost canlısı, iyi niyetli, sakar, gözüpek, idealist ve cesur bir maceraperest; cepkeni, kravatı, fesi ve bastonu ile şık giyimli sempatik bir beydir. Efruz Bey, kıyafeti, konuşması ve hikayenin anlatım tarzıyla dönemini yansıtan bir çizgi bant örneğidir. Efruz Bey, farklı olaylarla karşılaşan ancak başına her ne gelirse gelsin kıyafetleri, fes ve baston gibi aksesuarları değişmeyen bir kişi olarak resmedilirken, Efruz Bey'in tutum, duygu ve tavırları da sağlam bir tutarlılıkta sunulmuştur. Ve karakterin, ince zekası, mücadeleci ruhu ve neşesi hikaye boyunca devam ettirilmiştir.

Çizgi hikayede resimler, konunun akışına uygun şekilde verilmiş ve resimler hikayeyi anlatır nitelikte çizilmiştir. Bu bağlamda dünya seyahati sırasında Efruz Bey'in takip ettiği deniz, kara ve demiryolları o dönemin etkin ulaşım araçları ve güzergahları olup, bunlar çizim, yazı ve haritayla gösterilmiştir. Örneğin Türkiye'den Avrupa'ya giderken ve oradan farklı yerlere geçerken o dönemin mevcut kara, demir ve deniz yolları ve limanları kullanmıştır. Örneğin Yunanistan'ın Pire limanından Venedik'e geçilmiş, Napoli ve Venedik maceralarında gondola binilmiş, oradan trenle Paris'e gidilmiş, Akdeniz'de İtalya, İsviçre, Fransa ve İspanya çevresinden gemiyle geçilmiştir.

Seyahat edilen ülkeler hakkında tanıtıcı nitelikte çok kısa bilgiler de verilmiştir. Örneğin Paris'in gürültülü ortamında Eyfel kulesine çıkan Efruz Bey'in, İtalya'da gondol sefasından, İsviçre'de yüksek ve karlı dağlardan ve Paris'te oluk gibi akan otomobillerin varlığından söz etmesi bu bağlamda değerlendirilebilir. Ayrıca çizgi

hikâyede, ülkelerin haritada yerlerinin gösterilmesi konunun anlaşılabilirliğini ve algılanışını arttırmıştır.

Çizgi hikaye veya çizgi roman çocukların en sevdikleri yazı türü olarak eğitimde etkin şekilde kullanılabilir bir unsurdur. Bu bağlamda 1920'lerde milli nitelikte olan çizgi tip ve karakterler çocuk dergilerinde eğitim ve terbiye aracı olarak kullanılmıştır. 1920'lerde çocukların merakını arttıran gezi ve seyahat bilgilerini, milli bir karakterin çizgi hikayesiyle nasıl alabildiklerine Efruz Bey karakteri bir örnektir. Hikâyeler merak uyandıran, zorluklar karşısında akıl ve cesaretiyle güçlükleri yenen, insanlarla hemen iletişim kuran, sıcakkanlı ve sevimli biri olan Efruz Bey, bir çocuk hikayesinde yer almaması gereken karamsarlık, şiddet ve nefret öğelerinden uzaktır. Bu yönüyle kahraman son derece insancıl ve gerçekçidir. Her ne kadar seçilen karakter çocukların kendileriyle özdeşim kurabildikleri bir yaş grubundan değil de onların baba veya dedeleri yaşındakilerden oluşturulmuş ise de Efruz Bey, okuyucuların ilgisini çeken, öykündüren ve çekicilik sağlayan güçlü yanlara sahiptir.

Ana karakter Efruz Bey'in yan karakterleri de (sürekli olmayan ve maceralarda değişebilen kişiler) benzer özelliklerdedir. Örneğin Efruz Bey karakteri, kıyafet ve kişisel nitelikleriyle 1920'ler Türkiye'sinin beyefendilerinden olup, dönemin güncel ve gerçek mekan ve zamanında yaşamış, milli olduğu kadar evrensel niteliklere sahip özgün bir tiptir.⁴ Ayrıca hikayenin kahramanı Efruz Bey günümüzdeki çizgi kahramanlarla kıyaslandığında sıradışı biridir. Çünkü bilindik bazı çizgi kahramanlar gibi süper adam, olağanüstü güç ve görünümde değildir ve özel sıfatlarla donatılmamıştır. Efruz Bey sıradan normal bir insandır.

Günümüzdeki çizgi kahramanlardan farklı olarak ve alışılmışın dışında şişman, göbekli, orta yaşlı, yakışıklı olmayan Efruz Bey, olağan duygu ve düşüncelere sahiptir. Efruz Bey, mücadeleci, zeki, iradeli, neşeli ve cesur biri olarak günümüzdeki çizgi kahramanlardan da farklıdır. O, sıradan insanları, süper güçlerle donatılmış insansılara öykündüren, hayal dünyasında tutan, iyi-kötünün savaşında hep iyilerin (güçlülerin hatta olağanüstü güçü olanların) kazandığı kahraman tiplerinden uzaktır. Ayrıca günümüzde hiçbir kültürle ilişkisi olmayan hatta milli kültürleri yok eden veya yeni anlamlar yükleyen (örneğin kızıldirililer), toplumları tek tiplendirerek küresel

⁴ Çizgi dünyasında evrensel karakterlerin genel ortak özellikleri için bakınız. (Yeşilot, 2013: 116-123)

köyde eğlenceye yönlendiren yeni satış stratejilerinin⁵ aksine millidir. Türkiye'nin iç dinamiklerine, beğeni ve eleştirilerine uygundur. Tüm bunların yanında halktan biri olan Efruz Bey'in son derece olağan gerçeklikteki serüvenleri fantastik olmayan ama merak uyandıran özelliktedir. O, seyahatinde denize düşen, haydutlarla karşılaşarak kurtulan, tuhaf araçlarla seyahat eden, farklı kültürden arkadaşlar edinen bir kişiliktir.

Günümüz çizgi bant ve çizgi romanlarındaki gibi konuşma balonları kullanılmayan Efruz Bey'in seyahatlerinde konu, alt yazı ile verilmiştir. Ayrıca mesajın görsel ve algısal olarak okuyucuya ulaşmasında grafik tasarıma dayalı çizgisel anlatım da başarılı şekilde kullanılmıştır. Bu yönüyle çizginin dili yazı kadar etkin yapılmış ve okuyucuya rahat bir okuma ve hikayeyi takip olanağı sağlanmıştır (Uçmak, 2007: 6).

Çizgi hikâyede, ilk sayıda emekli olduktan sonra yeni bir uğraş arayan Efruz Bey'in hayvan terbiye etmeye karar vermesiyle gelişen olaylar konu edinilmiştir. Hırsız yüzünden cesur köpeğini kaybeden ve yerine aslan terbiye etmeye karar veren Efruz Bey'in başına gelen daha büyük olaylar 2. Sayının konusunu oluşturmuştur. Büyüyüp zaptedilemeyen aslanının saldırısında heyecana gelen Efruz Bey'in arkadaşı Mahcup Bey'in aslanı öldürmesiyle hayvan terbiye merakından vazgeçen Efruz Bey'in yeni bir uğraş ararken dünya gezisine karar vermesiyle hikaye 3. Sayıdan itibaren yeni bir boyut kazanmış ve hikaye hep bu seyahat etrafında devam etmiştir. Yeterince parası olmadığı halde dünya seyahatine çıkan Efruz Bey'in ilk önce komşu ülke Yunanistan'a bir gemiyle gitme kararıyla başlayan macerası ilginç ve komik gelişmelerle devam etmiştir.

Avrupada birçok ülkeye tren ve gemiyle giderken yine ilginç maceraların yakasını bırakmadığı Efruz Bey yolda Cak adında kısa boylu bir arkadaş edinmiş ve seyahatin bir kısmı Cak ile devam etmiştir. Birlikte Akdeniz'deki bir gemi yolculuğunda geminin infilakı ile arkadaşını kay-

⁵Günümüzde bu türleri yayımlayan belli başlı Amerikan şirketlerinin eğitimden çok satış ve tüketim amaçlı bir piyasa yarattıkları bilinmektedir. Ayrıca Amerikan popüler kültürünün ihraç ürünü olan bu çizgi kahramanlar (batman, superman, demir adam) olağanüstü güçleri olmasına rağmen sıradan insanların küçük çaplı sorunlarını çözmeye veya görünmez yaratıklarla savaşmaya çalışmaktadırlar ve gerçek hayatta var olan siyasi, sosyal veya ekonomik sorunla uğraşmamaktadırlar. Bu kahramanlar, hükümete, tüccarlara ve sosyal adaletsizliğe neredeyse hiç değinmeyen beyaz hırıştıyanlardır. Bkz. (Yeşilot, 2013: 71-75). Ayrıca Amerikan popüler kültürünün Türk kültürünü aşındırmasında kullanılan çizgi kahraman öğeleri için bkz. (Ölçer, 2006: 53-55)

beden Efruz Bey tesadüfen tanıştığı Amerikalının tuhaf gemisinde seyahatini sürdürürken dev bir ahtapotun Amerikalıyı yemesiyle, balina şeklindeki bu tuhaf gemide iki gün iki gece sürüklemiş ve Efruz Bey sonunda sıcak bir yere gelmiş ve yeni bir maceraya başlamıştır. Neresi olduğu belirtilmeyen ama zencilerin yaşadığı bu yerde önce kaçmaya çalışan ve türlü sorunlardan canını zor kurtaran Efruz Bey'in sonunda bu kabileye reis olmasıyla hikaye bitirilmiştir.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında düşünen, araştıran ve sorgulayan yaratıcı bireyler yetiştirmede çocukların öğrenme azmini arttırmak kadar hayal güçlerini geliştirmek de amaçlanmıştır. Bedensel ve zihinsel donanıma sahip gelecek kuşakların yetiştirilmesinde okulların dışında rol üstlenen süreli yayınlar da çocukların dikkatini çekecek niteliklerde çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu dergilerden biri olan Resimli Dünya, dönemin koşullarına uygun teknik, üslup ve sunumla çizgi hikayeler yayanlamıştır. Bunlardan biri olan ve Türk karikatür sanatının önemli isimlerinden Cemal Nadir Güler'in çizgileriyle hayat bulan Efruz Bey, milli Türk karakteridir.

Efruz Bey çizgi bantı, Resimli Dünya'nın daimi bölümlerinden biri olarak çocukların ilgisini çekmiştir. Her sayıda heyecanlı maceralara atılan Efruz Bey'in maceralarıyla çocuklara merak ederek dünyayı tanıma, eğlenerek öğrenme, bedii olduğu kadar zihinsel ve ruhsal terbiye vermek de hedeflenmiştir. Bant şeklindeki çizgi hikayede olağanüstü veya doğa üstü güçleri olmayan tersine, gerçek ve bizden biri olan Efruz Bey, her insanın başına gelebilecek gerçekçi maceralar yaşamaktadır. Bu maceralarında hikaye boyunca mücadeleci ruhu ve neşeli yapısıyla çocuklara örnek bir seyyah tipi çizilirken Türkiye'nin çevresindeki ülkeler bir bakıma dünya tanıtılmaktadır.

Çocukların ilgiyle takip ettiği çizgi hikaye, dönemin anlayışına uygun, milli ve gerçekçi bir karakter olan Efruz Bey ile çocuklara yılmamak, dürüstlük, pratik düşünce, yardımseverlik gibi duygular öğretilirken onların hayal kurmasına da yardım edilmektedir. Örneğin doğa üstü yetenekleri olmayan orta yaşlı, sakar ve sıradan bir adam olan Efruz Bey, gerçek bir insanın karşılaşılabileceği sıradışı maceralar yaşamaktadır.

Resimli Dünya'da her sayıda yer alan bu çizgi hikayenin tamamı şöyledir.

Sayı 1 (4 kanunevvel 1340/4 Aralık 1924)

Efruz Bey geçen sene tekaüt edilmiştir. Kırkından sonra asriliğe özenir. Hayatta birinci merakı hayvan terbiye etmektir. Bilhassa köpekleri terbiye edip alıştırmakda pek mahirdir. En kabiliyetsiz sokak finoları onun rahle-i tedrisinde birer parendebaz olur çıkarlar. Geçen ay aldığı bir köpeği öyle terbiye etmişti ki bir gece sırtında koca bir çuvalda damdan kaçan hırsız yakalamıştı. Fakat aksi tesadüf...

Bir gece köpeğin feryadını duyan Efruz Bey derhal başında takkesiyle bağçeye fırlamış ve tam sırasında köpeğini arka bacaklarından yakalamıştı. Fedakar fino efendisine iyi bir hizmet etmiş olmak için hırsız olanca kuvvetiyle dişlerinin arasına almıştı. Fakat hırsız o kadar ağırdı ki: Zavallı fino efendisinin ve hırsızın mukavemetleri arasında uzamıştı. Ve nihayet cansız bir halde kiremitliğe serilmiş, hırsız da derhal kaçmıştı.

Efruz Bey iyi bir tesadüf imdadına yetmişmiş, bir gün sokakta kucağında bir arslan yavrusu satan bir Hintliye rast gelmişti. Derhal bedelini verip bu yeni yavruyu kucaklamıştı. Mini mini arslan öyle çapkın ve yaramazdı ki neler yapmış herkesi nasıl korkutmuştu. Efruz Bey küçük arslanı pek sevmiş Efruz Bey uzun burnu da yaramaz yavrunun çok huşuna gitmişti. (sonu gelecek nüshada)

Sayı 2 (11 kanun-u evvel 1340/11 Aralık 1924)

Fakat günler geçtikçe yavru öyle büyüyordu ki nihayet zincire vurdular. Efruz Bey onun önünde eğlenmek istedikçe arslan kuduruyordu. Bir gün arslanı gören dostu mahcup beyin ödü patlamıştı.

İşte o gün arslan bu yabancıdan çok ürkümüş ve hiddetle Efruz Bey'in etini dişlemiştir. Bunun üzerine Mahcup bey güç bela arslanı öldürmüştü. Artık ondan sonra Efruz Bey'in hayvan merakı sönmüş onun yerine içlerine saman doldurduğu sevgili dostlarının arasında kitap okumak kaim olmuştu.

Efruz Bey bir gün gazinoda otururken aklına dünyayı baştan başa dolaşmak arzusu geldi. Derhal ertesi sabah mütebaki ömrünü bilmediği memleketlerde geçirmek üzere bir vapura atladı. Lakin zavallı Efruz Bey'in cebinde para yoktu. Halbuki buradan Yunanistan'a gitmek için laakal iki gün lazımdı. (mabadi gelecek nüshada)

Sayı 3 (18 kanunuevvel 1340/18 Aralık 1924)

Akşama doğru Efruz Bey miydesinde açlık ıstırapları başladı. Geminin mükemmel büfesine rağmen Efruz Bey aç kalıyordu. Birkaç lokma ekmek bulmak için oraya buraya baş vurdu ise de hepsi boşa çıktı. Nihayet bir hava borusundan içeri girmeye karar verdi. Arpa ambarı aç tavuğun güzünü nasıl parlatırsa Efruz Bey de aşağıdan geminin kilerinden gelen pastırma kokusuyla serhoş olmuştu.

Allahtan olacak, Efruz Bey kilere atlarken kimse görmemişti. Efruz Bey atladığı boru ile kiler arasında beş altı metrelik mesafe vardı. Bu kadar yüksekte düşen ağır bir adamın kilerde çıkaracağı görüntüyü düşününüz. İşte bu sesi duyan bir miço derhal çarhçı başına haber verdi. Bir de kiler kapısını açıp baktılar ki şişman fesli bir adam hava borusunun altında hiç kıpırdamadan düşünüyor. Hatta nefes aldığı bile hissedilemiyordu.

Efruz Bey çarhçı başının suallerine hiç aldırmadı. Gittikleri yerde polise teslim etmek üzere Efruz Bey'i kilere kilitlediler. Açlık sofuluğu bile bozdurur derler. Efruz Bey beş dakikadan fazla duramadı. Etrafını tecessüse, yiyecek bir şey aramaya başlarken... Bu adres nazar-ı dikkatini celb etti. Hem bu cuvalın içinde de pastırmalar vardı. Uzun düşünmeye lüzüm görmeden... (mabadi gelecek nüshada)

Sayı 4 (25 kanunuevvel 1340/25 Aralık 1924)

Çuvalı açtı içindekileri kısmen başka bir yere kısmen miydesine yerleştirdikten sonra içine girdi. Karnını doyurunca gözleri parlamıştı. Efruz Bey Pire'ye muvasalatlarını hissederek etmez, diğer çuvaların arasına o suretle yuvarlandığı o çuvalda insan olduğunu kimse anlamazdı. İşte Efruz Bey'i polise vermek için muhafaza eden miço ile cahçıbaşı da sarhoşluğun tesiriyle bunu unutmuşlardı. Çok geçmeden komisyoncunun hamallarından biri geldi.

Bütün çuvaları birer birer adreslerine götürdü. Efruz Bey'in bulunduğu çuvala en son sıra geldi. Onu da el arabasına atarak bakkal Mihal'in mağazasına doğruldu. Bakkal Mihal çok zengin bir mağazanın sahibi idi hamalın getirdiği çuvalı kıvrıkcık bir kalfa karşılamış, fakat adresi Mihal'in namına olduğundan kendisine göndermişti. Hamalın getirdiği çuvalı görünce memnun oldu. Fakat çuvalı açtıkları zaman içinden Efruz Bey çıkınca fevkalade şaşırdılar.

Efruz Bey uzun burnu, yakasındaki çiçeği, sarkık göbeği, bakkal Mihal'in çok hoşuna gitmişti. Aynı zamanda Efruz Bey'in mükemmel Fransızcası da vardı. Zaten biraz da buna güveniyordu karşı karşıya oturdular. Efruz Bey macerasını anlattı. Mihal: "istersen burada kal veya memleketine avdet et" diyordu. Fakat Efruz Bey'in kararı kati idi. Bunun üzerine Mihal mağazasından bir sepet yiyecek ile şehrin en büyük elbise mağazasına bir mektup yazarak verdi. Efruz Bey mühim bir muvaffakiyet kazanmışlara mahsus beşşetle sepeti kolunda mektubu elinde sokağa çıktı. Arzusu gideceği mağazaya nam bir Frenk gibi gitmek idi. Öyle olursa belki suhulet görür ümidinde idi.

Sayı 5 (1 kanunusani 1341/1 Ocak 1925)

Efruz Bey henüz suhulete kavuşmadan yolda nelere maruz kaldı bilseniz!... Açık göz bir köpek sepetten sarkan sucukların kokusunu almış ve bir tanesinin dişlemişti. Sucuklar yekdiğerine bağlı bir köpek küçük olduğundan beş dakika sonra olduğu gibi köpeğin karnına yerleşmişti. Bu hali gören Efruz Bey'in kan beynine sıçradı. Derhal köpeğin ağzından ucu sarkan sucuklara yapıştı. Bütün kuvvetiyle çekti. Ne dersiniz, hepsi de olduğu gibi hiç noksansız çıkmasın mı?!

Efruz Bey mesruk sucukları istirdat edip sepete koyduktan sonra yol üzerindeki büyük binalar, görül-
ecek şeyleri temaşa ede ede yürüyordu. Büyük, süslü bir vapur acentesini dalgın bir halde seyrediyordu ki,
yanından yıldırım gibi bir motosiklet geçti. Zavallı Efruz Bey'in kolundaki sepete çarparak denize fırlattı
gitti... Efruz Bey uzun düşünceye lüzum görmeden sepetin arkasından denize atladı!. Beş parasız kimsesiz
bir adam böyle denize atılmakta elbette mazurdur değil mi?

Efruz Bey denize düşer düşmez maharetle kulaç atmaya başlamıştı, ilk işi sepeti koluna sucuğu
vesaireyi çıplak başına yerleştirmek oldu. Denizde şişman bir adamın çırpındığını gören polisler derhal
koşup başındaki sepetle yeniçeri ağalarına benzeyen bu acayıp adamı tutup denizden çıkardılar. Efruz
Bey maksadının intihar filan gibi şeyler olmadığını polislere anlatabildikten sonra yola çıktı ve sora sora
büyük bir mağazanın kapısına geldi.

Sayı 6 (8 kanunsani 1341/8 Ocak 1925)

Efruz Bey mağazanın mermer merdiveninden çıkıp içeriye girdikten sonra eli süpürgeli bir hizmetçiye rast geldi. Mağazanın sahibini sordu. Fakat yine aksi tesadüf!... Namına mektup getirdiği mağaza sahibi hastalanıvermiş. Hizmetçinin tarifi üzerine en üst katta patronun odasına çıktı. Kapıyı vurduğu halde içeriden hiç ses gelmiyordu. Efruz Bey bu vaziyet karşısında kapıyı yüklenmekte bir mahzur görmedi. Ve dayandı!

Kapının tahtaları bilamukavemet dağıldığı için Efruz Bey güçlük çekmedi. Odasının bir köşesinde bir ihtiyar yatıyordu. Gürültüden uyanmak şöyle dursun korkudan iyice sızmıştı. Efruz Bey hasta patrona biraz hava aldirmek için odanın tek penceresini açıp ihtiyarı kiremitliğe sarkıttı. Ve hakikaten ihtiyar temiz hava ile biraz açılır gibi oldu. Efruz Bey hastayı pencerede bırakıp odanın dört köşesini tetkikle meşgul oluyordu ki ihtiyar hasta muvazenesini kaybederek...

Dördüncü kattan aşağı yuvarlandı. Lakin ne dersiniz? Sanki nişanlanmış gibi duvar dibinde mağazanın yataklarını diken kadın işçinin tezgâhına düştü! Efruz bey hastaya bakmak için arkasına döndüğü zaman yerinde yeller estiğini görünce hastanın aşağıya düşmesinden ziyade mektubunu verememekten telaş ederek aşağıya bakındı. Patronu aşağıda gören Efruz Bey mektubu vermek için bilatereddüt aşağıya atladı. Zaten hasta da deminki sukut üzerine çoktan kendine gelmişti. (mabadi gelecek nüshada)

Sayı 7 (15 kanunusani 1341/15 Ocak 1925)

Mağazanın ihtiyar sahibi Efruz Bey'in getirdiği zarfı memnuniyetle aldı. Herkes gibi bu da Efruz Bey'den fevkalade hoşlanmıştı... Bakkal Andaladis tarafından yazılmış mektupta Efruz Bey'in baştan aşağı yeni elbise ile donatılması rica olunuyordu. Filhakika Efruz Bey mağazada yarım saatlik bir tevkiften sonra silindir şapkasıyla, temiz bonjuruyla tam bir avrupalı kıyafetinde çıkmıştı.

Efruz Bey mağazadan çıkar çıkmaz doğru rıhtıma koştu. Maksadı o gün Triste'ye giden vapurla Venedik'e çıkmaktı. Lakin ne çare ki... Rıhtıma geldiği zaman vapurun iki dakika evvel hareket etmiş olduğunu gördü. Efruz bey'in cüretini öteden beri bilirsiniz. Bu defa da vakit kaybetmeden denize atıldı! Elindeki parlak silindir şapkasıyla kocaman bir adamın dalgalar arasında vapura doğru yüzdüğünü gören tayfalar denize, telaşla bir tahlisiye atarak...

Boğulmak üzere bulunan bu şişman adamı çabucak yakalayıp elinde kamış bastonu, yiyecek sepeti ve parlak şapkasıyla ıslak bir bohça gibi yukarı çektiler. Vapur miçoları denizden çıkardıkları cismin dipdiri, sırttan çehresi karşısında şaşırıldılar. Tabi Efruz Bey'in parasızlığı onu yine güvertede bırakıyordu. Fakat o bu lütufa bile minnettardı. Hemen silindir şapkasını çıkarıp yere koydu ve iskemle gibi üstüne oturarak her şeyden evvel açlığını gidermeye başladı.

Sayı 8 (22 kanunusani 1341/22 Ocak 1925)

Efruz Bey karnını da doyurduktan sonra geminin küpeştesine yaslanarak Akdeniz'in geniş ufuklarını seyredirken... İrili ufaklı tayfalar, kamarotlar, bu acayip adamı temaşa ediyorlardı. Hatta içlerinden en ufağı Efruz Bey'le alakadar oldu ve tanıştı. ... İsmindeki bu küçük adam seyahata iştirak etmek için rica etti. Bu teklif geminin kaptanına da söylendikten sonra kabul edildi.

Tam bu esnada Efruz Bey'in başına bir kaza geldi. Efruz Bey kaptana cücenin arzusunu anlatırken nasılsa bastonu büyük bir hava borusuna dokunmuş ve devrilerek kafasına geçmişti. Bu kazayı da hafifçe geçirdikten sonra iki yeni arkadaş öteden beriden bahsederek akşamı ettiler. Fakat daha gün batmadan denizde müthiş bir fırtına başladı. Ömründe soğuk suya girmemiş olan zavallı Efruz Bey, gemi sağdan sola dalgalarla çarpıştıkça müteaddit defalar ıslanıyor, şaşkın bir halde mukadderata intizar ediyordu.

Bu suretle korku içinde geçen iki saatten sonra güneşle beraber fırtına da battı! Fakat Efruz Bey'in de mide bulantısından, baş dönmesinden etrafına bakacak hali kalmamıştı. Zavallının parası yoktu ki bir kamaraya iltica etsin! Yunanistan'a gelirken bulduğu çareyi tekrar hatırlayarak hava borularından birine evvela cüceyi, bilaahire... Kendisini atarak geceyi geçirecek bir yer hazırlamaya başladı. Hava borusundan uzanan pabuçları gören taifenin birinin ödü patlıyordu.

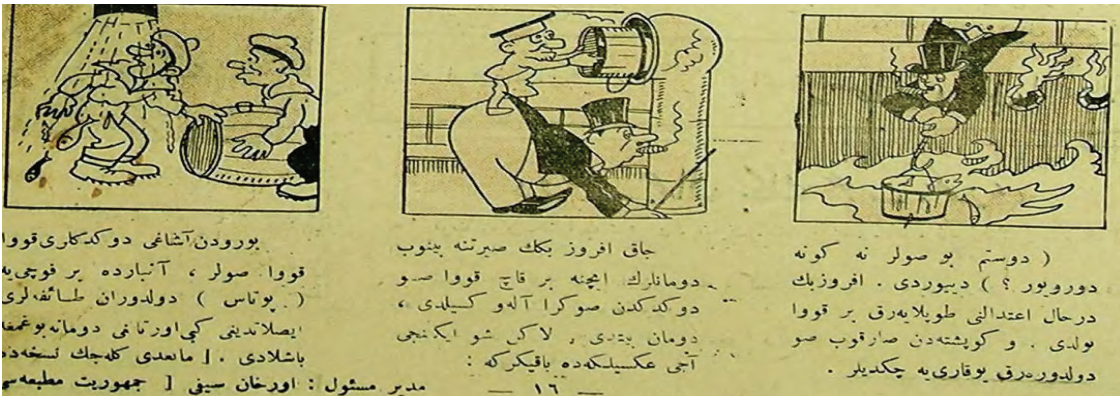
Sayı 9 (29 kanunusani 1341/29 Ocak 1925)

Efruz Bey'in arkadaşı (Cak) hava borusundan aşağı indikten sonra orada boş bir salıncak buldu. Bittabi balık ağına benzeyen bu salıncak gemi tayfalarından birine aitti. Her ne olursa olsun ikisi de içine yattılar. (Cak) bir yerden bulup getirdiği ambarın içi biraz aydınlanıyordu. Fakat Efruz Bey'in dalgınlığı neticesi olarak salıncağın ipi mumun alevinden yanıp koptu ve zavallı Efruz Bey tepe taklak oradaki kireç suyunun içine yuvarlandı.

Efruz Bey'in çıplak başı kireç suyundan epey haşlanmıştı. Bir parça tedaviden sonra güverteye açılan bir kapaktan dışarıya bakıyorlardı ki biraz ilerideki... Hava borusundan dumanla alevlerin çıktığını gördüler. Tabii ki bu bir yangın idi. Lakin aksiliğe bakınız ki alevler onların demin girdikleri ambardan çıkıyordu. Efruz Bey vaziyetin fecaatini düşünerek çılgın gibi olmuştu. (ne yapalım Cak! Ne yapalım?) diye bar bar bağırıp tepiniyordu. Fakat küçük Cak hiç aldırmıyordu bile!...

(Dostum bu sular ne duruyor?) diyordu. Efruz Bey derhal itidalini toplayarak bir kova buldu. Ve küpeşteden sarkıp su doldurarak yukarıya çektiler. Cak Efruz Bey'in sırtına binip dumanların içine birkaç kova su döktükten sonra alev kesildi, duman bitti, lakin şu ikinci aksiliğe de bakınız ki: Borudan aşağı döktükleri kova kova sular, ambardan bir fiçıya (potas) dolduran tayfaları ıslattığı gibi ortalığı dumana boğmaya başladı. (mabadi gelecek nüshada)

Sayı 10 (5 Şubat 1341/1925)

افروز بئك او كنده جاق، آرقاستند، شاپقالی بر یولجی واردی .
او آراتی افروز بئك عقلنه بر معذلك كادی : كندی التدهك
نواله سبتی آرقادهك یولجینك طاشیدینی جانظه ایله تبدیل ایتمك !
بالطبع افروز بئك بو حرکتی بازمازلقندن باشقه بر شی
ده کیلیدی . جانظه ایله سبت دکیترکن کیمنه فرقنده اولمادی !

واپوردهك یازین مقدمه سندن تام اون ساعت سوكر ا افروز
بئكه جاق ونديك ریخته آتقی باصدیلر . یولجیلک بوتون بورغونلقلرینه
رغمأ صاب صاغلام وچوکیدلیر . کیده چکری بر معلوم اولمادینی
ایچین ایکی آرقاداش لاعلی تعیین ، دیگر یولجیلرله برابر یورومکه
باشلادیلر .

Vapurdaki yangın mukaddimesinden tam on saat sonra Efruz Bey'le Cak Venedik rıhtımına ayak-bastılar. Yolcuğun bütün yorgunluklarına rağmen sapsağlam ve çeviktiler. Gidecekleri yer malum olmadığı için iki arkadaş lalettayın, diğer yolcularla beraber yürümeğe başladılar. Efruz Bey'in önünde Cak, arkasında şapkalı bir yolcu vardı. O aralık Efruz Bey'in aklına bir muziplik geldi: kendi elindeki nevale sepetini arkadaki yolcunun taşıdığı çanta ile tebdil etmek! Bittabi Efruz Bey'in bu hareketi yaramazlıktan başka bir şey değildi. Çanta ile sepet değişirken kimse farkında olmadı!

لاکین افروز بئك ایلمک آدینتی
دوز بر یوله ده کیل ، مجله ایله ده کیزه
دوغرو آتیش و جانظه برابر صولره
کومولشردی .

مأمور (یوق!) جوابی آنتیجه قیزدی ،
— او حالده کری به دونکن !
دیه بغیردی ، آزداها افروز بئك
أودی باطلا یوردی . سزعتله کری
دونوب قاچمه باشلادیلر .

فقط بر آن کیتدکدن سوكره
قارشیلرینه لیاظه کبی شاپقالی بر یولیس
مأموری چیقتدی . مأمور یوقسلی یولجین
بنا یورطایسه یوردی . خالبوکه افروز
بئكه یسا یورطه بکر در برشی یوقدی .

Fakat biraz gittikten sonra karşilarına yelpaze gibi şapkalı bir polis memuru çıktı. Memur bu fesli yolcudan pasaport istiyordu. Hâlbuki Efruz Bey'de pasaporta benzer bir şey yoktu. Memur (yok!) cevabını alınca kızdı, -O halde geriye dönünüz! Diye bağırıldı, az daha Efruz Bey'in ödü patlıyordu. Süratle geri dönüp kaçmağa başladılar Lakin Efruz Bey ilk adımını düz bir yola değil, acele ile denize doğru atmış ve Cak ile beraber sulara gömülmüşlerdi.

افروز بئك سوده چیرینیرکن
یوتدوغی ده کیز صولری معده سنی
بولاندیریوردی . فضلا دایانامیهرق
ایچنده ایریلی اوقاقلی بالقلر قاریش
صولری صالیوردی !

زار زور دیرهك تیه سنه طیرما .
ندیلر . پولیس مأمورینك (هاه
یاقالادم!) دیه سه وغمه سنه پایان
یوقدی . درحال افروز بئكه جاق
یاقالا یوب ریخته آلدی .

بش دقیقه لقی صوغوق برانیودن
سوكر ا کوچ حال ایله قابیتی دیره کارندن
برینه طیرمانا بیلدیلر . زواللی افروز
بئك باشلرینه کلن بو آتی وقه دن
اولدقچه شاشیرمشدی .

Beş dakikalık soğuk bir banyodan sonra güç hal ile kayık direklerinden birine tırmanabildiler. Zavallı Efruz Bey başlarına gelen bu ani vakadan oldukça şaşırmişti. Zar zor direğin tepesine tırmandılar. Polis memuru (Hah yakaladım!) diye sevinmesine payan yoktu. Derhal Efruz Bey'le Cak'ı yakalayıp rıhtıma aldı. Efruz Bey'in suda çırpınırken yuttuğu deniz suları midesini bulandırıyordu. Fazla dayanamayarak içinde irili ufaklı balıklar karışık suları salıverdi!

11. sayı (12 şubat 1341 /1925)

Küçük Cak sırsıklam titrerken Efruz Bey polisin elinden yakayı kurtarmayı düşünüyordu. Nihayet bir çare buldu: tam önlerinden bir kayık geçiyordu ki... Efruz Bey olanca hızıyla sıçradı. Onu da Cak takip etti. Bu ani hareketlerden polis ve kayıkçı aptallaşmışlardı. Efruz Bey'in umurdan değildi. Efruz Bey'in atladığı kayık Napoli Venedik'te tesadüf edilen (Gondol) denilen garip eşkal bir tekne idi. Efruz Bey de böyle bir gondolla bir gezintiye seyahate başlıyalıdan beri arzu etmekteydi.

Efruz Bey'le Cak sırt sırta kayığa yerleştikten sonra kayıkçının arzusuna göre gitmeğe başladılar. Efruz Bey her ne kadar Frenkçe ile gülüp konuşuyorsa da bir engelden kurtulup başka bir engele tesadüf etmekten epey telaş ediyordu. Nitekim öyle de oldu ya!... Meşum kayıkçı bir kolayını bulup Efruz Bey'e - sen bir seyyaha benziyorsun, gel sana garip şeyler göstereyim! Diyerek içinde beyaz fareler yüzen... Bir suda yürüyerek karanlık bir mağaranın kapısına geldiler. Efruz Bey her ne kadar girmemek istediysen de biraz merak ve görmek arzusuyla içeriye girdiler.

Kayıkçı Efruz Bey'i haydut yatağına düşürmesin mi? Zavallı seyyah karşısında timsah kadar sakallı haydut reisini; duvarda bıçakları görünce titremeğe başladı. Her ne kadar halini anlatmaya çalıştı ise de haydutlar dinlemedi: "Ya parayı, ya canını!" diye bağırlarken Efruz Bey'in akli başından gidiyordu. Nihayet biçare seyyahın üzerine vahşiler gibi... Atılarak yere yatırdılar. Fakat Efruz Bey kolay kolay yenilecek gibi değildi. Çıplak başında şakırdayan tokatlar, istimdat sedaları karanlık dehlizde korkunç akisler yapıyordu.

Sayı 12 (19 Şubat 1341/1925)

Nihayet, iki haydut Efruz Bey'le başa çıkamadılar. Efruz Bey bunları kuvvetli kollarıyla oradan oraya savuruyordu. Hele o korkunç bakışlı ihtiyarı, bütün kuvvetiyle, süpürgeye benzeyen sakalından yakaladığı gibi... Dehlinin suları içine fırlattı! Haydutlar böyle müthiş bir akibete maruz kalacaklarını bilselerdi Efruz Bey'e dokunurlar mıydı hiç?

Zavallı seyyah, acemiliği yüzünden düştüğü bu inden dışarıya çıktığı zaman keyfine payan yoktu. Geniş bir nefes aldı. İleride mahut (gondol)un içinde ağlayan Cakcağızı görünce ikisi de deli bir birbirine atıldılar. Cak: Nerelere gittiğin Efruz Bey? diye bağıyordu. Kayığı bir direğe bağladıktan sonra sokakların birinde yürümeğe başladılar. Hava güzel ve güneşlikti. Seyyahlar etraflarına bakınırken taşların üstünde gezen güvercinleri gördüler.

Bunlar süt gibi beyaz, sevimli kuşlardı. Efruz Bey kamış bastonuyla onlarla oynarken hiç kaçmıyorlardı. O esnada arkalarındaki bir evin içerisinde kuşuna darı veren... Bir çocuğun elindeki sepet nasılsa baş aşağı devrildi. Ve içindeki darılar Efruz Bey'in ensesindeki saçların arasına doldu. Bunu gören güvercinler çırpınarak... Efruz Bey'in tepesine üşüştüler. Zavallı Efruz Bey şaşırmış, Cak aptallaşmıştı ki rıhtımda onları karşılayan polis yine görüldü! Şimdi siz olsanız ne yaparsınız? Bakınız seyyahlar ne yaptı:

Sayı 13 (19 Şubat 1341/1925)

Polisle uzun uzadı konuşmadan Efruz Bey'le Cak rıhtım boyunca koşmaya başladılar. Zavallı Efruz Bey bu yabancı diyarda haksız yere bir felakete uğramaktan korkuyordu. Sırtında bir kene gibi yapışmış küçük Cak'la hem koşuyor hem nereye, kime iltica edeceğini, nereye dert anlatacağını düşünüyordu. Fakat (kul sıkılmadan Hızır yetişmez) derler. İşte Efruz Bey de mühim bir fırsattan derhal istifade ediyordu: On dakikadır koşuyorlardı ki ansızın önlerine büyük bir rıhtım vincinin kalın zincirlerine asılı demirden vagon çıktı. Seyyahlar hiç tereddüt etmeden kendisini ve sırtındakini bu kömür arabasına attılar.

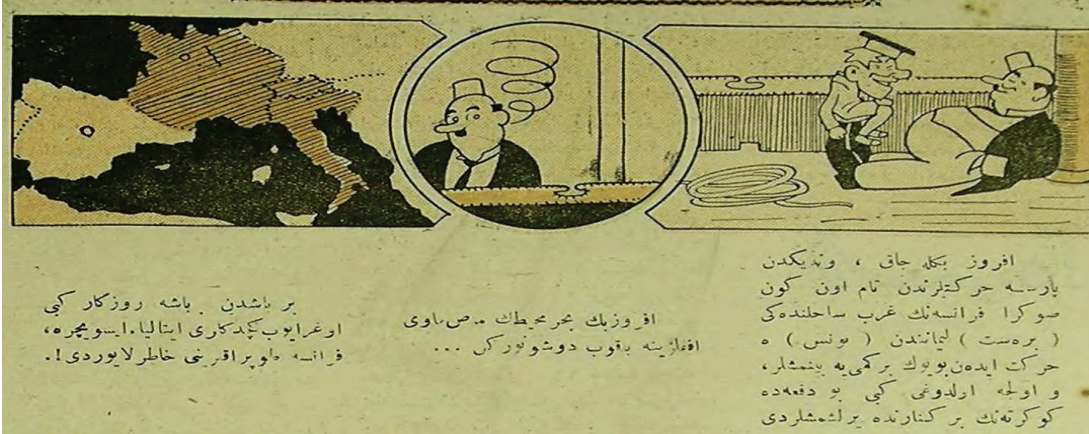
Arabanın ağırlaştığını hisseden vinç memurları derhal zincirleri tahrik etti ve araba aşağıdan bakan polisin hayretleri önünde yükselerek başka tarafa... İlerideki kömür vagonları dizilmiş katarın üstüne kayd. Efruz Bey'le Cak hem şaşırılmışlar hem sevinmişlerdi. Fakat bu sevinç de uzun sürmedi... Maden kömürü dolu vagonların tam hizasına gelen araba kömür boşaltır gibi yükünü boşalttı. Ve zavallı seyyahlar tepetaklak siyah taşların içine döküldüler!

Tabi başa gelen çekilir! Efruz Bey'le Cak da kendilerini polisin elinden kurtaran bu iyi fakat gürültülü tesadüften hiç kederlenmediler. Asıl sevindikleri şey, bu katarın Paris'e, Fransa'nın merkezine gitmesi idi. Ve filhakika seyyahlar kömürlerin arasına yerleşirken kulakları yırtan bir düdüğü müteakip katar sarsıldı. Ve ilerledi. Üç dakika sonra yıldırım gibi rayların üstünde uçuyorlardı. (Birinci kısmın sonu)

Sayı 14 (5 Mart 1341/1925)

براشدن . باشه روزگار کئی
اوغرایوب کئدکری ایتالیا . ایسوجره ،
فرانسه دلو بر اقرخی خاطر لایوردی .!

افروز بک بکله جاق ، ونه یکندن
بارسه حرکتلرندن تام اون کون
سوکرا فرانسه نك غرب ساحلنده کی
(برهست) لیانندن (بونس) ه
حرکت ایدهن بویوک بر کئی به یینشلر ،
و اولجه اولدوغی کئی بو دفعه ده
کوکرته نك بر کنارتنده برلشمشلدی

افروز بک بکله جاق ، ونه یکندن
بارسه حرکتلرندن تام اون کون
سوکرا فرانسه نك غرب ساحلنده کی
(برهست) لیانندن (بونس) ه
حرکت ایدهن بویوک بر کئی به یینشلر ،
و اولجه اولدوغی کئی بو دفعه ده
کوکرته نك بر کنارتنده برلشمشلدی

Efruz Bey'le Cak, Venedik'ten Paris'e hareketlerinden tam on gün sonra Fransa'nın garp sahilindeki Brest limanından Bons'a hareket eden büyük bir gemiye binmişler ve evvelce olduğu gibi bu defa da güvertenin bir kenarında yerleşmişlerdi. Efruz bey Bahr-ı muhittin masmavi iflazına bakıp düşünüyorken... Bir baştan bir başa rüzgar gibi uğrayıp geçtikleri italya, İsviçre, Fransa topraklarını hatırlıyordu!

بارسدن ده ، جاده لرده اولوق
کئی آقان اوتوموبیلر ..

ایسوجره دن بویوک داغلر ،
قارلی تپه لر ..

ایتالیان معهود غوندول
صفا سی (!) ..

İtalya'dan mahut gondol sefası! İsviçre'den yüksek dağlar, karlı tepeler... Paris'ten de caddelerde olur gibi akan otomobiller...

کئی ، داها ارتسی کون ،
آقنم اوزهری پورتکیزک مسکری
اولان (لیزون) شهرینه ده اوغرا .
بوی بکشم و بحر محیطک اوزاقلرینه
آچیلشدی که کیده آتسزین مدهش ،
کوکلری سارسان برانفلاق دو بولدی .!

(برهست) دن حرکتلرندن
بکری سکڑساعت سوکرا (فاسقونیا)
کورفزینک نه کئین سولرینی کیمش
بولونو بوردلردی که کسکین بر بقیشله
اسپانییا طویراقلری افقده ایجه بر
دومان کئی کورونه بیلوردی .

تپه سندن اطراف تماشا ایستکاری
(عیفیل) قله سی و داها قارما
قاریشیق شیئر ، بر طاقم پیانو ،
بورازان ، شمندوفر سسلری تامیله
خاارنده ایدی !

Tepesinden etrafı temaşa ettikleri Eyfel kulesi ve daha karmakarışık şeyler, birtakım piyano, borazan, şimendüfer sesleri tamamıyla hatırında idi! Brest'ten hareketlerinden yirmi sekiz saat sonra Gaskonya körfezinin engin sularını geçmiş bulunuyorlardı ki keskin bir bakışla İspanya toprakları ufukta ince bir duman gibi görünebiliyordu. Gemi, daha ertesi gün akşamüzeri Portekiz'in merkezi olan Lizbon şehrine de uğrayıp geçmiş ve Bahr-ı muhittin uzaklarına açılmıştı ki gemide ansızın müthiş gökleri sarsan bir infilak duyuldu!

Sayı 15 (12 Mart 1341/1925)

کوکرتهدن اطرافه ساورولان
آلهو ونجه پارچاری آراسنده افروز
بکده یازی تولو بر حالده ده کیزه
فیرلامشدی . د کیزه دوشهرکن
تولومک صوتوق ترلیخیدو کوبوردی .

ایچندهکی بوتون انسانلر برر
طرفه فیرلاوب کیتشلردی . بو آراده
زواللی کوچوک (جاق) ده برقوروشون
کی هوایه فیرلامش وکی دیره کینک
تا تیهسنه طاقلوب قالمشدی ! .

بو انفلاق کینک آتیارندهکی
بیزین فوجیلرینک آتیش آلماسندن
اولمشدی . قوجاکی ده کیزی صارسان
بو انفلاقله دارما داغین اولمش ..

Bu infilak geminin ambarındaki benzin fıçılarının ateş almasından olmuştu. Koca gemi denizi sar-san bu infilakla darmadağın olmuştu. İçindeki bütün insanlar birer tarafa fırlayıp gitmişlerdi. Bu arada zavallı küçük Cak da bir kurşun gibi havaya fırlamış ve gemi direğinin ta tepesine takılıp kalmıştı! Güverteden etrafa savrulan alev ve tahta parçaları arasında Efruz Bey de yarı ölü bir halde denize fırlamıştı. Denize düşerken ölümün soğuk terlerini döküyordu.

کندیشی سیم سیاه معدنی بر جسمک سیرتنده بولدی .
آرتق بو حال قارشیسنده افروز بیک حیرته یابان یقدی .
بر قاج دقیقه بالهک باش طرفندن (پوف! . پوف! . پوف!)
دیه چیقان دوماناره ؟ ابری بارلاق کوزله باهقرق نرهمده
بولوندوغنی تمینله اوغراشیدی . او ائشاده بالهک تام سیرتنده
بو وارلاق برده لیک آتیلهرق ایچندن اوزامان ایکی انسانقولی
افروز بی ایچری چکدی ! .

فقط افروز بیک شو و یوکسک مستنا طامنه باقیکرکه بو
دفعهده محقق اولان شیخ بر تولومدن قور تولوبوردی . آسرفقا .
لیزک دتساک اگ غریب طبعی آداملری اولدوغنی طبعی
بیلر سکر . بوله غریب میلیترک بری ده طبعی (بالینا)
بالی شکنده بر کی ایلد بخر محیطه سیاحته چیمشدی .
کینک بو فلاکی ائشاسندهده اوراردن کچوردی . ایشته
افروز بیک کینک کوکرتهدن آتاشی دوشهر دوشمهده ...

Fakat Efruz Bey'in şu yüksek talihiine bakınız ki bu defa da muhakkak olan feci bir ölümden kurtuluyordu. Amerikalıların dünyanın en garip tabiatlı adamları olduğunu tabi bilirsiniz. Böyle garip milyone-rin biri de tıpkı balina balığı şeklinde bir gemi ile Bahr-ı muhitte seyahate çıkmıştı. Geminin bu felaketi esnasında da oralardan geçiyordu. İşte Efruz Bey geminin güvertesinden aşağı düşer düşmez... Kendini simsiyah madeni bir cismin sırtında buldu. Artık bu hal karşısında Efruz Bey'in hayretine payan yoktu. Birkaç dakika balığın baş tarafından pof pof pof diye çıkan dumanlar, iri parlak gözlerle bakarak nerede bulunduğunu tayinle uğraştı. O esnada balığın tam sırtında yuvarlak bir delik açılarak içinden uzayan iki insan kolu Efruz Bey'i içeri çekti!

اونی دیرهکک تیهسندن آیدردی
ویجر محیطکله نکیلرینه دوغرو کونورمکه
باشلادی . جاق اولدجه آغیردی . بوسیدین
بر آرسوکر افارنالهک غاغانسندن قورتولان
جاق مدھش برسقولهده کیزه بو وارلاندی !

قارناله جاقک بر چوق مدافعه لرینه
رغمآ اوزرینه آتیله قده دوام ایئدی .
و نهایت! آه سه وکیلی اوقو بوجیلر
نهایت جاقغیزی ابری بورسندن وحشته
قاورایان قائل قارناله ...

اصل تولوم بوتون چاعت و دهشتیله
یچاره (جاق) ک باشنه کلمشدی .
کی یانه دن اول دیرهکک تیهسنده
شاشقین شاشقین باقینان جاق بردن بره
ایری بر قارناله قارشیلشدی !

Asıl ölüm bütün fecaat ve dehşetiyle biçare Cak'ın başına gelmişti. Gemi batmadan evvel direğin tepesinde şaşkın şaşkın bakınan Cak birdenbire iri bir kartalla karşılaştı! Kartal Cak'ın birçok müdafaalarına rağmen üzerine atılmaya devam etti. Ve nihayet! Ah sevgili okuyucular nihayet Cakcağızı iri burnundan vahşetle kavrayan katil kartal... Onu direğin tepesinden ayırdı ve Bahr-ı muhittin enginlerine doğru götürmeye başladı. Cak oldukça ağırdı bu sebepten biraz sonra karanlık gagasından kurtulan Cak müthiş bir sukutla denize yuvarlandı.

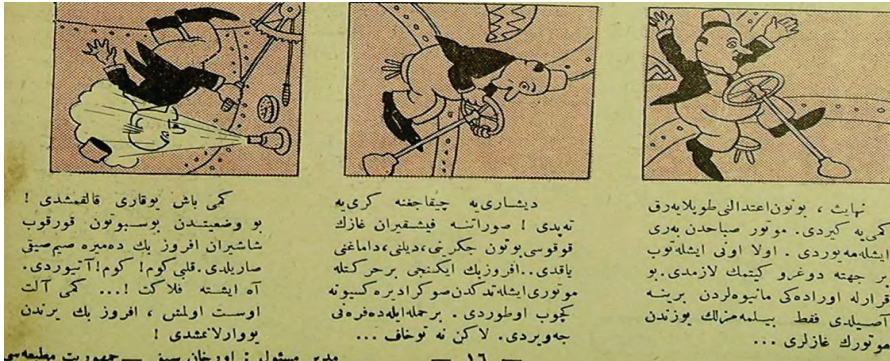
Sayı 16 (19 Mart 1341/1925)

Geminin sahibi Efruz Bey'i içeriye aldıktan sonra ona gemi hakkında bazı izahat veriyor: "tıpkı bir otomobil gibi direksiyonla idare olunur!" diyordu. Biri fesli, bir şapkalı olan bu çiftte seyyahlar birkaç saatin içinde anlaştılar. Bahr-ı muhitte serseriyane geçen üç günden sonra bir sabah Amerikalı geminin üstünde oturmuş olta ile balık avlıyor, Efruz Bey de onu o gümüş gibi parlak denizi temaşa ediyordu. Fakat çok zaman geçmeden fil hortumu gibi birçok kolları olan kıpkırmızı bir ahtapot suları yarararak gemiye atılmış ve Amerikalının boğazına sarılmıştı!

Neye uğradığını bilemeyen Amerikalı hiç mukavemet edemeden canavarın kolları arasında kaldı. Efruz Bey ise bu feci hal karşısında müdafaasız kalmamak için kamış bastonu ve iri pabuçlarıyla her ne kadar arkadaşını kurtarmak istedi ise de... Muvaffak olamadı. Amerikalının hasır şapkasını hortumuna takan ahtapot Efruz Bey'i selamlayarak sulara gömüldü. Gitti! Efruz Bey epey korktu ve düşündü! Öyle ya... Şimdi tek başına bu bilmediği gemide ne yapacaktı?

Nihayet, bütün itidalinin toplayarak gemiye girdi. Motor sabahtan beri işlemiyordu. Ewela onu işletip bir cihete doğru gitmek lazımdı. Bu kararla oradaki manivelalardan birine asıldı fakat bilmemezlik yüzünden motorun gazları... Dışarı çıkacağına geriye tepti! Suratına fışkıran gazın kokusu bütün ciğerini, dilini, damağını yaktı. Efruz Bey ikinci bir hareketle motoru işlettikten sonra direksiyona geçip oturdu. Bir hamle ile de freni çevirdi. Lakin ne tuhaf... Gemi baş yukarı kalkmıştı! Bu vaziyetten büsbütün korkup şaşırان Efruz Bey demire sınımsıkı sarıldı. Kalbi güm güm atıyordu. Ah işte felaket! Gemi alt üst olmuş, Efruz Bey yerinden yuvarlanmıştı!

Sayı 17 (26 Mart 1341/1925)

Efruz Bey'le beraber iki gün iki gece denizde çalkanan gemi bir sabah müthiş bir müsademe ile parça parça oldu. Geminin kayalara çarpmasıyla Efruz Bey'in delikten kurşun gibi havaya fırlaması bir oldu. Geminin dalgalara tabi oluşundan beri zaten kendine malik olmayan bu zavallı seyyah bu ani gürültünün ne olduğunu anlayamadan sahilde birer iri hançere benzeyen dikenlerin çalılarının üstüne düştü.

Kendini kurtardığı zaman yüzüne gözüne saplanmış olan dikenlerden çok acı duyuyordu. Üstünü başını düzeltti. Gözlerini ovarak etrafına bakındı! Her taraf güneşin harareti altında cehennem gibiydi. Acaba nereye gelmişti! Etrafta ne bir ev ne bir çadır ne de bir ağaç olmadığı için malumat edinmek de mümkün değildi. Fazla düşünmektense bir çare aramaya karar vererek kum tepeleri üstüne koşmağa başladı. Belki iki saat, gayri ihtiyari koşup buram buram ter dökerek düz bir yere çıkmıştı ki biraz ilerde kumların üzerine geniş bir gölge yapan (tahta-i havale) gördü. Hiç olmazsa bu gölgede beş dakika oturup dinlenmek için...

Son bir gayretle o tarafa koştu! Çok şükür, kendisini güneşin hararetinden muhafaza edecek bir saye bulabilmişti. Şişman vücudunu çuval gibi kumların üstüne attı. Yayıldı, arkasına dayandı! Ooh! Yavaş yavaş kendine geldiğini duyuyordu. Fakat o ne? Sağında solunda çatırdayarak, iki duvar hâsil oluvermişti. Sıcak vadinin sessizliği içinde beyninde öten bu ani çatırtı ile Efruz Bey'in yüreği boğazına gelmiş, fevkalade korkmuştu. Tuhaf şey! demin dümdüz gördüğü bu duvar şimdi nasıl canlanıyordu?

Sayı 18 (2 Nisan 1341/1925)

Efruz Bey'in gölgesinde dinlenmek üzere oturduğu duvar, meğer yerli vahşilerin kurdukları bir tuzakmış! İki taraftaki duvarların canlandıktan sonra ani bir hareketle Efruz Bey'i ortalarına aldılar!. Bir müddet, zavallı seyyahı ellerindeki sopkalarla ıslatıp, hırpaladılar. Efruz Bey henüz izale edemediği yorgunluktan sonra maruz kaldığı bu işkenceden fekalade acı duyuyordu.

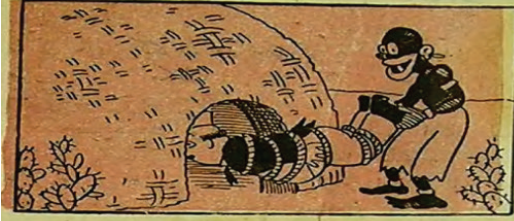
Orada, kızgın güneşin altında, kavruk kumların üstünde belki yarım saat bu kulakları küpeli zencilerle boğaz boğaza dövüştü. Mamafih indirdiği yumruklar karşısında düşmanları hayli şaşırtdılar. Efruz Bey de bu şaşkınlıktan bila istifade olanca süratiyle koşmaya başladı. İri iri terler dökerken nefesi kesilinceye kadar koştu.

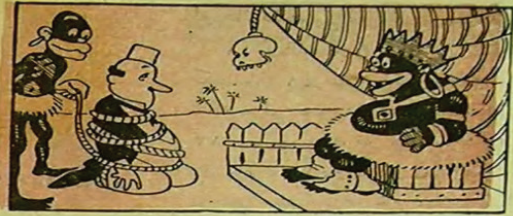
Nihayet ufukta gördüğü alçak, geniş yapraklı bir ağaca kavuştu. Evelkinden daha iştihakla kendini gölgeye attı. İçi terle dolan fesini çıkardı. Nefes aldı. Fakat şeytanın işi yok! Acı bir aksiliği yine Efruz Bey'in başına musallat etti. İltica ettiği ağaç bu defa fena canlandı: kalın bir halat ansızın seyyahın göğsüne, kollarına dolanmıştı!. Korka korka zaten bitkin bir halde kalan Efruz Bey bu defa az daha son nefesini veriyordu. Bin müşkülle kurtulup kaçtığı bir felaketten sonra bu ikincisi pek yamandı.

Sayı 19 (9 Nisan 1341/1925)

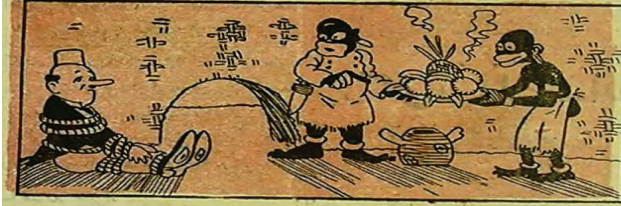

اوکی پشمالی بر اوشاق شیشمان آوی یاقلایجه دوغری
کیلره آندی. بوراسی چالی وطور اراقدن پاییلش قوندوز
بوراسی کی بر محلی. بوراده یاریسی بختش ، یاریسی
قالمش انسان جسدلری ؛ ایچنه سو دولدورولمش قافا
طاسلری واردی .

افروز بکی بالاس پاندیراس ایری دوداقلی، قورقونچ،
شیشمان بر زنجینک قارشینسه چیقاردیلر. قولاقلرنده کوبه،
باشنده غاز تنکسندن بر تاج اولان بوذات (!) زنجیلرک
قرالی ایدی. قارشینده یاغلی بر بیاض انسان کورونجه
ممنون اولدی. یارینه قادار کیلرده ساقلاملارنی امر ایتدی!

Efruz Bey'i palas pandıras iri dudaklı, korkunç, şişman bir zencinin karşısına çıkardılar. Kulaklarında küpe, başında gaz tenekesinden bir taç olan bu zat! Zencilerin kralı idi. Karşısında yağlı bir beyaz insan görünce memnun oldu. Yarına kadar kilerde saklanmasını emretti. Önü peştamallı bir uşak şişman avı yakalayınca doğru kilere attı. Burası çalı ve topraktan yapılmış kunduz yuvası gibi bir mahaldi. Burada yarısı yenmiş, yarısı kalmış insan cesetleri, içine su doldurulmuş kafatasları vardı.

بوراده یابوب یارین صباح کسینه جکی سوله یوردی . قولوبه نك
بر کوشه سنده قوربانلق قویون کی بکلرکن کوبه لی ، بیلزیکلی ،
پشمالی ، جا کتلی (!) زنجیلر کلوب کیدیور ، و زوالی
افروز بکک آج کوزلری اوکنده میس کی میوه لر ، موزلر ،
چوبرلر ماشیورلردی .

زنجیلرک بیلیم نسی اولان بر فلاح
افروز بکک هیچ آکلما دینی بر لسانله
بر لشیئر آکلندی . اسپرک آکلدیغه
و زنجینک الدیوه نی الی غیرتلاغه کورروب
کتیرمه سته کوره نو کیجه ...

Zencilerin bilmem nesi olan bir fellah Efruz bey'in hiç anlamadığı bir lisanla bir şeyler anlattı. Esi-rin anladığına ve zencinin eldivenli eli gırtlığına götürüp getirmesine göre bu gece... Burada yatıp yarın sabah kesileceğini söylüyordu. Kulubenin bir köşesinde kurbanlık koyun gibi beklerken küpeli, bilezikli, peştamallı, çaketli zenciler gelip gidiyor ve zavallı Efruz Bey'in aç gözleri önünde mis gibi meyveler, muzlar, cevizler taşıyorlardı.

قولوبه نك قایسندن یارلاق بر
آی ایشینی کوربیور، دیشار بده نوبت
بکلرین زنجینک بالاسی کورویوردی .
اونایه ده افروز بکک نویسز قافاسنده
قاجوت قورتولماق امید یارلادی او...
مدیر مسئول : اورخان سینق — جمهوریت مطبعه

افروز بکی بر یاصدیق کی بره
بره یاتیره رق آغزینسه خونینی
سوقدی . و نجره ده کی سولی ،
بر بکی بوشالندی ! . بیچاره سیاح
اکرامدن جانجی دار قورنارمشدی .
— ۱۶ —

آقشامه دوغری قارنی فوق العاده آجیقان
افروز بک قاش ، کوز اشازنلرله دردی
آکلانا بیلدی . چوقا کیمه دن اوجاق صبرینی
کی بر عرب النده سیاه بر قاب ، اگری
بوکرو بر خوننی ایله کلدی .

Akşama doğru karnı fevkalade açılan Efruz Bey kaş göz işaretleriyle derdini anlatabildi. Çok geçmeden ocak sırtığı gibi bir arap elinde siyah bir kap, eğri büğrü bir huni ile geldi. Efruz Bey'i yastığı gibi yere yatırarak ağızına huniyi soktu ve tenceredeki sulu bir yemeği boşalttı. Biçare seyyah ikramdan canını zor kurtarmıştı. Kulubenin kapısından parlak bir ay ışığı giriyor, dışarıda nöbet bekleyen zencinin palası görünüyordu. O saniyede Efruz Bey'in tüysüz kafasında kaçıp kurtulmak ümidi parladı! Ve...

Sayı 20 (14 Nisan 1341/1925)

...ve derhal yere eğilip bileğindeki halatı nöbetçinin bıçağına sürttü. Sürttü. İpler birer birer çözülüp açıldıkça Efruz Bey sevincinden deli oluyordu. Çok geçmeden Efruz Bey hürriyetine kısmen kavuşmuştu. Bundan sonra,, yani ellerine, ayaklarına hakim olduktan sonra yapacağı şeyi düşünmeye başladı. Evvel emirde kapıdaki nöbetçiden kurtulmak icap ediyordu. Bunun için elinde halatı ilmek yapıp ani bir hareketle zencinin bileklerine attı. Ve bacaklarından yakaladığı gibi içeriye çekti.

Elerini, ayaklarını güç bela bağlayıp ağızını da tıkadıktan sonra ilk işi oradaki yemek tevasının isleriyle yüzünü gözünü karalamak oldu. Maksudı tamamen nöbetçiye benzemektir. Ve hakikaten de muvafak oldu. Onun Efruz Bey olduğuna bin şahit isterdi. O kadar değişmiş ve vahşileşmişti? Hatta sabahleyin yanından geçen bir zabıt farkında olmamıştı. Yalnız Efruz Bey selam vaziyeti alırken elindeki mızrağı baş aşağı tutmuş olacak ki zenci birşeyler mırıldanıp gitmişti.

Bir aralık etrafta kimse kalmadığını gören Efruz Bey usulca kulubeden içeri girdi kulubenin loşluğu içinde zencinin gözleri cam gibi parlıyordu. Bir müddet şimdi ne yapacağını düşündü. Kapıdan içeri korkunç, iri bir kaplumbağa girdi. Gerçi Efruz Bey'in hayvanlara karşı bir muhabbeti vardı. Ama günün birinde böyle çamaşır sandığı gibi bir kaplumbağa ile karşılaşacağını hiç düşünmemişti. Korkuyu filan bertaraf ederek belindeki bıçağı çekti. Kollarının olanca kuvvetiyle kaplumbağanın uzun, kalın boynuna indirdi. Fışkıran kanlar karşısında bu şecaatine kendisi hayran oldu!.

Sayı 21 (23 Nisan 1341/1925)

Efruz Bey kaplumbağayı öldürdükten sonra sandık kadar kabuğu boşalttı. Ve içine girerek ilerlemeye başladı. Böyle acayip bir mahluku gören zenciler şaşırıp kaçıyorlardı. Efruz Bey de bunları korkutabilmek için mümkün olan maskaralıkları yapıyordu. Ne çare ki bunun hilesinden birkaç azgın arap korkmadı. Yarı insan yarı kaplumbağa olan Efruz Bey'i müthiş bir ok yağmuru altına aldılar.

Zavallı seyyah bu yaptığı oyundan hayatını or kurtarabildi. Doğruca kulübeye kaçtığı halde zenciler bunun kendi cinslerinden olduğunu anladıkları için peşini bırakmadılar. Efruz Bey maruz kaldığı vahşiyane hücumlar karşısında bütün cesaret-i medeniye ve itidalini toplayarak bi lahza düşündü. Bunlara karşı aciz bir halde hayatını vermektense sonuna kadar dövüşmeyi kararlaştırdı. Bu kararla karşısına çıkan zencileri birer birer mızragına geçirip kurtuldu. Sonra ilk iş olarak üstündeki zenci kisvesini attı. Yüzünü temizledi.

Ve soluğu kabile reisinin kulüsesinde aldı. Reisin, karşısına çıkan bu koca göbekli beyaz insandan ödü patladı. Hiç ses çıkarmadı. Efruz Bey de bundan bila istifade elindeki silahlarla şiddet gösterir gibi yaptı. Başındaki tenekeden tacı alıp kendi başına koyduktan sonra zenciyi bir tekme ile yerinden attı. Efruz Bey bu son cüretinden sonra bütün kabile içinde cesaretin timsali olarak hürmetle tanındı. Ve bu devr-i alem seyahatine çıkan seyyah emelinden sarf-ı nazar ederek mütebaki hayatını zencilerin kırallığına hasretti. (Hitam.)

KAYNAKLAR

- Cantek, L. (2002). *Türkiye’de Çizgi Roman*. İstanbul.
- Ölçer, D. (2006). *Popüler Kültürel İmgeler Açısından “Tarkan” Çizgi Romanı Üzerinde Bir İnceleme*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Resimli Dünya*, I-XXI, 4 Kanunuevel 1340-23 Nisan 1341.
- Seyhan, E. C. (2015). *Süpermen Çizgi Romanlarındaki Tasarım Unsurlarının 1938-2014 Yıllarındaki Değişimleri*. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Süzcün, İ. (2013). *Resimli Dünya Mecmuasının Sistematiik İncelemesi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek lisan Tezi.
- Uçmak, A. (2007). *Grafik Anlatım Diliyle Farklılık Yaratan Çizgi Romanlar ve Yaratıcıları*. İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yavuz, K. (2002). *100. Yılında Cemal Nadir- Hayatı, Anıları, Karikatürleri ve Görüşleri*. İstanbul.
- Yeşilot, Ş. (2013). *Karakter Olgusu ve Türk Çizgi Karakterlerin Evrenselleşme Sorunu*. Eskişehir: Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi.
- Yıldırım, O. (2013). *Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Resimli Dünya Dergisi*. Kilis: Kilis Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.